

„Skrzypek na dachu” wraca

„Skrzypek na dachu” jest oparty na powieści „Dzieje Tewji Mleczarza” (z 1894 roku) oraz na cyklu opowiadań powstałych przez kolejne 20 lat autorstwa Szolema Alejchema, napisanych w jidysz. Premiera musicalu z muzyką Jerry'ego Bocka odbyła się w 1964 roku na Broadwayu. Na fali wielkiego sukcesu przedstawienia w 1971 roku powstała hollywoodzka adaptacja filmowa w reżyserii Nomana Jewisona.

Szołem Alejchem, co znaczy „pokój wam”, naprawdę nazywał się Salomon Rabinowicz (1859–1916), wychował się w Ukrainie, zmarł na emigracji w Nowym Jorku. Chociaż akcja rozgrywa się w fikcyjnej wiosce, można przyjąć, że chodzi o zachodnią część carskiej Rosji, w której wolno było, zgodnie z ukazem carycy Katarzyny z 1791 roku, osiedlać się Żydom. Chodziło o powstrzymanie migracji polskich Żydów na centralne tereny imperium. Koncentracja ludności żydowskiej na wyznaczonym obszarze spowodowała wzrost antagonizmów narodowościowych i wyznaniowych.

W małej wiosce Anatewka Tewje, ubogi mleczarz, próbuje zaszcześcić swoim pięciu córkom umiłowanie tradycji, której więzy łączą społeczność żydowską w obliczu zmieniającej się obyczajowości i rosnącego antysemityzmu carskiej Rosji. W pierwszym akcie Tewje objaśnia widzom żydowskie tradycje oraz prezentuje otoczenie – sztetl Anatewka i jego mieszkańców. W domu żona Gołda szykuje szabas, instruując córki: Cejtl, Hudł, Chawę, Szpryncę i Bejłkę. Przybywa Jenta, wiejska swatka, aby przekazać Gołdzie wiadomość, że Lejzer Wolf, bogaty rzeźnik i wdowiec (starszy od Tewjego) chce poślubić najstarszą córkę – Cejtl. Jej młodsze siostry są podekscytowane, Cejtl – przerażona, ponieważ kocha z wzajemnością biednego krawca Motła.

Uniwersalny temat tradycji trwającej na przekór barierom ras, klas społecznych, narodowości i religii spowodował, że musical odniósł sukces na całym świecie. W pierwszych latach po premierze wystawiono „Skrzyпка” w trzydziestu dwóch krajach w szesnastu językach. Odbiór musicalu był różny: pisarz Philip Roth nazwał go kiczem z żydowskiej wioski, krytykowano złagodzoną wersję historii, w której rosyjski policjant okazuje sympatię ortodoksyjnemu Żydowi, podczas gdy przez wschodnie ziemie carskiej Rosji przetoczyła się fala pogromów, krytykowano też skomercjalizowaną muzykę, odległą od tradycyjnej. Ale opis świata sprzed Zagłady, świata, który przestał istnieć, wpisał się silnie w kulturę popularną.

Polską wersję „Skrzyпка na dachu” wyreżyserowała jedna z najsłynniejszych wówczas polskich śpiewaczek operowych, obdarzona talentem inscenizacyjnym – Maria Fołtyn, scenografię zaprojektował Marian Stańczak, choreografię ułożyła znakomita tancerka i choreografka – Krystyna Gruszkówna, zaś za pulpitem dyrygenckim stanął Rajmund Ambroziak. Gorące emocje budziła obsada, a zwłaszcza odtwórca postaci głównego bohatera – Tewjego Mleczarza. Zaproszenie do występów przyjął jeden z największych polskich śpiewaków operowych – niezrównany bas Bernard Ładysz. Ceniony był także za talent aktorski – rolę w łódzkiej inscenizacji przyjął świeżo po sukcesie filmu „Znachor” Jerzego Hofmanna, w którym zagrał młynarza Prokopa. Jego zamiennikiem był młody, debiutujący na dużych scenach Zbigniew Macias.

– Nie miałem wówczas świadomości wagi samego libretta i mądrości głównego bohatera. Dopiero w trakcie pracy okazało się, że to, z czym się zetknąłem, w jakiś sposób mnie przerasta, więc po prostu starałem się dorównać Tewjemu Mleczarzowi. Od tego czasu, tak z nim idziemy pod rękę, ale na pewno znajdziemy razem jeszcze coś nowego – wspomina Zbigniew Macias i podkreśla, że to właśnie ta rola zdeteminowała jego pracę na scenie. Również wtedy, gdy tytuł powrócił na deski Teatru Muzycznego w Łodzi – w grudniu 1999 roku. Tym razem w reżyserii i z choreografią Jana

Szurmieja. Rolę Tewjego Zbigniew Macias dzielił wówczas z Krzysztofem Leszczyńskim.

W maju, w 40 lat od polskiej prapremiery, w roli Tewjego znów zobaczyć będzie można Zbigniewa Maciasa, na zmianę z Grzegorzem Szostakiem. Za reżyserię i choreografię odpowiedzialny jest Jan Szurmej, kierownictwo muzyczne sprawuje Elżbieta Tomala-Nocuń. Co ciekawe, w roli Rabina wystąpi Andrzej Orechwo, który w polskiej prapremierze wystąpił w roli syna Rabina. W pozostałych rolach wystąpią między innymi Agnieszka Gabrysiak, Aleksandra Janiszewska, Justyna Kopiszka, Aleksandra Drzewicka, Emilia Klimczak, Paweł Erdman, Przemysław Pawłowski i Maciej Markowski.

Musical zostanie wystawiony w tym sezonie sześć razy.

Tekst i zdjęcia: materiały prasowe.